

М. В. Куницька-Іляш,
к. е. н., доцент, доцент кафедри економіки підприємства, інновацій та дорадництва
в АПК імені І.В. Поповича, Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Гжицького
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2559-1065>

DOI: 10.32702/2306-6814.2022.21.54

ПРІОРИТЕТИ ГАЛУЗЕВОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: АНАЛІЗ СТРАТЕГІЇ-2030

М. Kunytska-Iliash,
PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics
of Enterprise Innovations and Advisory in Agriculture named after Ivan Popovych,
Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv

PRIORITIES OF SECTORAL DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF UKRAINE: ANALYSIS OF STRATEGY-2030

Виділено необхідність розроблення та реалізації національних стратегій, у яких визначаються пріоритетні напрями розвитку низки видів економічної діяльності та інструментарій їх реалізації на різних рівнях управління національним господарством. Обґрунтовано стратегічні засади розвитку пріоритетних галузей економіки України, які прописані у Національній економічній стратегії на період до 2030 року. До пріоритетних галузей економіки віднесено інформаційно-комунікаційні технології, агросектор, промисловість (у т. ч. видобувну), енергетику, транспорт і його інфраструктуру, креативні індустрії та індустрію гостинності, сферу послуг. Ідентифіковано стратегічні економічні інтереси пріоритетних галузей економіки, що передбачають досягнення достатнього рівня економічного розвитку країни. До таких економічних інтересів віднесено інноваційно-технологічний розвиток, неоіндустріалізація, модернізація виробництва, розвиток інфраструктури, цифровізація економіки і суспільства, структурно збалансоване зростання.

The need for the development and implementation of national strategies is highlighted, in which the priority directions for the development of a number of types of economic activity and the tools for their implementation at different levels of management of the national economy are determined. Despite the lack of an institutionalized list of priority types of economic activity (sectors) of the national economy in Ukraine, the results of the analysis of national strategies and state programs for ensuring economic security, development and economic recovery of the country in war conditions allowed to determine the list of the leading ones, the development of which is closely correlated with the strategic orientations of further growth of the national economy. The strategic foundations of the development of priority sectors of the economy of Ukraine, which are prescribed in the National Economic Strategy for the period up to 2030, are substantiated. The priority sectors of the economy include information and communication technologies, the agricultural sector, industry (including mining), energy, transport and its infrastructure, creative industries and the hospitality industry, and the service sector. For some reason, their composition is not complete and not systematized, there are no links between

the development of industries and the implementation of the basic tasks of the progress of the economy, a vision of the sequence and phasing of structural changes and institutional reforms that will ensure them. To eliminate these shortcomings and ensure higher effectiveness of the state structural policy, the application of a methodical approach, which involves the identification of priority types of economic activity in accordance with the fulfillment of tasks, will allow. The strategic economic interests of the priority sectors of the economy, which provide for the achievement of a sufficient level of the country's economic development, have been identified. Such economic interests include innovative technological development, neo-industrialization, production modernization, infrastructure development, digitalization of the economy and society, and structurally balanced growth.

Ключові слова: пріоритетна галузь, стратегія, розвиток, національна економіка, види економічної діяльності.

Key words: priority industry, strategy, development, national economy, types of economic activity.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Основою ідентифікації пріоритетних галузей національної економіки слугують стратегічні рішення відносно курсу та траєкторії її розвитку. На сьогодні (щоправда до повномасштабної війни) відповідне бачення і пріоритети були прописані у Національній економічній стратегії на період до 2030 року [1]. У цьому документі прямого представлення складу пріоритетних для розвитку і зміцнення конкурентоспроможності економіки України галузей не наведено. Однак, визначено проблемні аспекти, перешкоди, а, відтак, — пріоритети, завдання та інструментарій поступу низки видів економічної діяльності, які, вочевидь, розробники документа та уряд країни вбачають пріоритетними. Головно йдеться про інформаційно-комунікаційні технології, агросектор, промисловість (у т. ч. видобувну), енергетику, транспорт і його інфраструктуру, креативні індустрії та індустрію гостинності, сферу послуг.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Наукові дослідження пріоритетних галузей економіки значним чином пов'язані із виділенням окремих конкурентних та інших переваг, згідно яких можливий їх розвиток та одночасне врахування і досягнення інтересів країни. Так, Т. Васильців, Р. Лупак та В. Васильців доводять пріоритетне значення ІКТ-галузі у системі забезпечення конкурентоспроможності національної економіки і наголошують про посилення її ролі у стратегічних перспективах країни [2, с. 161—172]. Я. Березівський схильний обґрунтувати думку про необхідності забезпечення технологічного розвитку економіки, що передбачає підтримку прогресуючих (приладобудування, атомна енергетика, аерокосмічна інженерія, генна інженерія та ін.) та нових галузей економіки (хмарні та туманні обчислення, великі дані, електронна комерція та ін.) [3, с. 31—35]. Т. Штець наголошує, що майбутні тенденції економічного розвитку країни варто пов'язувати із процесами цифровізації та діжиталізації в усіх видах

економічних діяльності та галузях національного господарства. Також доводить про значні можливі ризики для країн, що нездатні впроваджувати цифрові технології і розширяти сфери їх використання [4, с. 26—31]. Попри значну кількість наукових праць варто врахувати й те, що глобалізаційні зміни відбуваються досить активно і країна необхідно передбачати їх вплив та адаптувати до цього національне господарство. А це вимагає розроблення та реалізації стратегічних програм у яких буде прораховано різні моделі економічного зростання країни за низки ймовірних варіантів стану та тенденцій розвитку внутрішнього і зовнішнього економічного середовища.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є обґрунтування системи інституціалізованих в Україні пріоритетних видів економічної діяльності та галузей економіки враховуючи стратегічні орієнтири економічного розвитку, які викладені в Національній економічній стратегії на період до 2030 року.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Пріоритетами розвитку сектора інформаційно-комунікаційних технологій є розвиток людського капіталу, прогрес у секторі телекомунікаційних послуг, ефективізація ІТ-сектора та розвиток і розширення місткості внутрішнього ринку ІКТ. Потрібно зауважити, що пріоритетність цієї галузі, як і завдання, що потребують вирішення для досягнення мети політики, не підлягає сумніву в умовах сучасної цифрової глобалізації та вельми активної цифровізації всіх сфер суспільного життя. ІКТ все більше стають основним чинником ефективізації основних і допоміжних, внутрішніх і зовнішніх бізнес-процесів, причому у всіх видах економічної діяльності [5, с. 64—76; 6, с. 56—63]. Відповідно, пріоритетність цієї галузі для економіки України обумовлена як прямими (збільшення обсягів виробництва та збуту ІКТ-продуктів і сервісів, відповідно — ВВП; нарощення експор-

ту; створення нових робочих місць і збільшення податкових поступлень та інвестицій), так і стратегічними (цифровізація національного бізнесу, цифрова технологізація бізнес-процесів; підвищення рівня якості життя населення; виступ драйвером розвитку інших секторів та галузей економіки) інтересами.

Відносно агросектора, то на нині він відіграє надважливу роль у системі національної економіки України. Лише сільське, лісове та рибне господарство України забезпечило у 2020 р. 388,4 млрд грн ВДВ (10,8 % та третє місце після промисловості і торгівлі в структурі економіки країни) [7, с. 25]. У 2021 р. частка продукції аграрного сектору у вітчизняному експорті досягла 41 %; її зовнішній товарооборот збільшився до 35,4 млрд дол. США (на 24 % до попереднього року) та становив 25,1 % у загальній структурі зовнішньої торгівлі товарами; темпи приросту виробництва досягли 14,4 % [8]. Протягом останніх п'яти років галузь стабільно забезпечувала зайнятостю 17—18 % від зайнятого населення, обіймала 8—9 % в структурі найманих працівників та 9—11 % — капітальних інвестицій.

В науковій спільноті існує думка, що спеціалізація на аграрному виробництві стратегія не вірна та відповідає в більшій мірі низькоефективним сировинним економікам. Однак, авторська позиція протилежна цій тезі і полягає в наступному: обсяги продукції в секторі АПК слід нарощувати задля максимальної реалізації ресурсного та природно-кліматичного потенціалу України в цій сфері; при тому важливо розвивати й інші галузі реального сектора національної економіки, особливо з високим рівнем доданої вартості та глибокого рівня переробки продукції і це дозволить сформувати раціональну структуру економіки, що не вступає в суперечність розвиненому і потужному АПК [9, с. 135—144]. Більше того, значна частина продукції АПК є сировиною для її подальшої переробки в промисловості і інших видах економічної діяльності. Відтак, віднесення АПК до пріоритетних галузей економіки України підсилюється і цією обставиною, коли тут формується значний обсяг ресурсного забезпечення функціонування інших галузей, гарантування продовольчої безпеки (причому не лише всередині країни, а й світі), розвитку сільських територій та покращення якості життя населення на територіях сільських поселень країни.

З огляду на ці та інші обставини, можна погодитися з визначеними в Стратегії пріоритетними завданнями (напрямами) ефективною реалізації потенціалу вітчизняного АПК як пріоритетної галузі економіки, а це стимулююча державна політика (орієнтована на підтримку розвитку переробних підприємств, кластеризацію та кооперацію, детінізацію, сталий і всебічний розвиток суб'єктів сільськогосподарського бізнесу), становлення повноцінної якісної інфраструктури (фінансування, страхування, підготовка кадрів, маркетинговий та інформаційно-аналітичний супровід), доступність матеріально-технічного забезпечення (розвинута техніко-технологічна база, впроваджені передові, зокрема цифрові, технології, ефективне використання ресурсного забезпечення), збалансованість виробництва та збуту продукції, висока частка переробки сільськогосподарської продукції, причому у переважно кінцеву продукцію зі значним рівнем доданої вартості і рентабель-

ності, налагоджена повноцінна екосистема збуту та комунікації суб'єктів всіх ланок — від виробника до кінцевого споживача продукції.

Слід зауважити, що за будь-якої стратегії соціально-економічного розвитку України вітчизняна промисловість буде відноситися до пріоритетних видів економічної діяльності і це аксіома, доведена всіма економічно розвиненими країнами. Навіть переконлива ідея про переваги і стратегічні перспективи деіндустріалізації і пов'язаного з нею відходу від переважання в структурі економіки галузей важкої промисловості була спершу замінена на стратегію неіндустріалізації, а надалі — активної реіндустріалізації з поверненням до розвитку промисловості і переходом до розбудови й використання можливостей Індустрії 4.0 [10, с. 34—41]. Саме в промисловості створюється провідна частка як ВВП, так і ВДВ; формується базис для впровадження технологічних інновацій, створення повністю автоматизованих виробництв; продукція промисловості є як сировиною, так і матеріально-технічним забезпеченням для функціонування більшості видів економічної діяльності і аргументи на цьому ще далеко не завершуються.

Відтак, на загал, потрібно погодитися з низкою пріоритетних кроків, визначених урядом в Стратегії відносно стратегічного бачення подальшого розвитку вітчизняної промисловості, особливо в частині стимулювання реалізації R&D-проектів і впровадження технологічних інновацій, становлення Індустрії 4.0, розвитку вітчизняного машинобудування (транспортного, залізничного, виробництва сільськогосподарської техніки, суднобудування), хімічної, агро— та харчової промисловості, співробітництва суб'єктів оборонно-промислового комплексу з представниками інших секторів економіки, реалізації проектів смартспеціалізації та ін.

Водночас, як дискусійно-риторичне постає питання: "Пріоритетними потрібно вважати окремі визначені галузі промисловості чи пріоритет у формах, методах і засобах поступу промислового сектора на загал?". Думка автора полягає, що і в першому, і в другому. Принципово, коли в пріоритеті підтримка галузей промисловості, які, по-перше, формують ресурсне забезпечення інших видів економічної діяльності (забезпечують самодостатність національного господарства); по-друге, стратегічно важливі у сенсі наповнення центрального і місцевих бюджетів, забезпечення зайнятості населення, є містоутворюючими, підтримують інфраструктуру територій (сприяють ефективізації економіки й громад); по-третє, зміцнюють конкурентоспроможність економіки, оскільки розвивають перспективні на тому, чи іншому етапі еволюції світового господарства види економічної діяльності (створюють умови для розвитку і вступу національної економіки до когорти світових або ж регіональних лідерів) [11, с. 147—152]. Однак, це не суперечить можливості та важливості розвитку всіх галузей промисловості на інноваційно-технологічних засадах. Позаяк, у Стратегії більшої пріоритетності надано виробництву металевої продукції, машин та устаткування, хімічної продукції, лікарських препаратів і засобів, будівельних матеріалів, одягу та взуття, меблів. Аргументація — саме така галузева спеціалізація якнайкраще покриває спектр потреб у промисловій продукції аграрного сектора, транспорту, енергетики, сектора ви-

добування, інших галузей промисловості, сфери послуг України та на зовнішніх ринках збуту вітчизняної промислової продукції.

Окремим сегментом, з одного боку, проблематики, а, з іншого, — можливостей слугує сектор видобувної промисловості. Більш ефективно використання цієї галузі дозволить мінімізувати втрати держави від тіньового та нераціонального добування сировини й ресурсів, збільшивши одночасно доходи центрального і місцевих бюджетів, а також отримати значний додатковий економічний ефект, який полягає у кращому забезпеченні машинобудування, металургії, хімічної та інших галузей промисловості сировиною, підвищенні рівня енергетичної незалежності країни, розвитку систем логістики та транспортування продукції добувної промисловості, значному нарощенні прямих іноземних інвестицій у галузь. Однак, для цього важливо підвищити рівень контролю за використанням земельних надр і природних ресурсів, підвищити прозорість функціонування та інвестиційну привабливість галузі, здійснити технологічну модернізацію підприємств галузі, підвищити рівень переробки добувної продукції, знизити енергоємність та покращити екологічність функціонування підприємств добувної промисловості України.

Частину тотожних промисловості функцій і завдань має вітчизняна енергетика. З одного боку, цей сектор формує ресурсне забезпечення функціонування всієї економіки, її соціальної системи, домогосподарств, а, з іншого, — створює продукцію, яка розподіляється на внутрішньому і зовнішньому ринках. Як показав досвід України, криза та неефективне функціонування паливно-енергетичного комплексу критично погіршує (з позиції високої ресурсомісткості) ефективність національної економіки та її підприємств, призводить до зuboжіння населення, а також підриває засади (з позиції енергозалежності) економічної і соціальної безпеки держави. Відтак, очевидно, що паливно-енергетичний комплекс — пріоритетна галузь економіки. Можна погодитися з визначеними у Стратегії пріоритетами державної політики розвитку вітчизняної енергетики, як от — інтеграція України в європейський енергетичний простір та ринок і зміцнення енергетичної безпеки держави, модернізація і становлення надійної, розумної внутрішньої енергосистеми, підвищення рівня прозорості та конкуренції на внутрішньому енергетичному ринку, зростання енергоефективності вітчизняної економіки та екологічності енергетичного сектору.

До пріоритетно-забезпечуючих галузей національної економіки, беззаперечно, відноситься транспорт і зв'язок, що реалізують завдання комунікації, а також переміщення населення, товарів і вантажів як у середині країни, так і за кордон. Однак, на нині транспортна галузь перебуває, скоріше, в кризовому стані, підтвердженням чого є високий рівень зносу основних засобів у залізничних перевезеннях та їх збитковість, низька якість дорожньо-транспортної інфраструктури, нереалізований потенціал авіаційної галузі та транзитних можливостей країни, скорочення обсягів вантажних перевезень у секторі річкового та морського транспорту. Відтак, логічно, що в Стратегії пріоритетними

напрямами розвитку вітчизняного транспорту визначено модернізацію та розбудову транспортної інфраструктури, удосконалення організаційно-управлінської системи на транспорті, визначення її ключовим завданням реалізацію експортного та транзитного потенціалу країни.

Доцільно погодитися й з тим, що Україна має хороші можливості у сфері індустрії гостинності, які на сьогодні реалізується лише на третину, а то й того менше. Розташування України в центрі Європи, насиченість унікальними і різноманітними природно-кліматичними умовами та ресурсами, історико-культурною спадщиною, народними традиціями, мережею рекреаційно-лікувальних і санаторно-курортних об'єктів дає підстави говорити про туристичну привабливість її економіки, яка може забезпечити зростання потоку туристів та стимулювання розвитку цілого комплексу супутніх галузей, як от — туристичні агентства і туристичні оператори, сектори розміщення та обслуговування, торгівлі, відпочинку і дозвілля, сфера послуг тощо.

Реалізації потенціалу вітчизняного туризму в значній мірі перешкоджають проблеми тінізації, отримання дозволів на будівництво нових об'єктів готельно-ресторанного бізнесу, все ще низького рівня розвиненості дорожньо-транспортної інфраструктури і відсутності якісного внутрішнього — та міжрегіонального сполучення, морального і фізичного зносу об'єктів санаторно-курортного комплексу, занедбаного стану туристичних об'єктів та відсутності систематизації даних про них, неналагодженості співпраці та комунікації з-поміж дестинацій. Відповідно, усунення цих та інших перешкод і проблемних аспектів має визначати характер стратегічних пріоритетів розвитку цієї галузі національної економіки України, для досягнення яких й підбиратимуться відповідні механізми, інструменти і засоби державного регулювання.

За різними оцінками, туристична галузь може акумулювати біля 10 % ВВП України, обслуговуючи при цьому до 30 млн осіб зовнішніх та до 60 млн осіб внутрішніх туристів. Однак, для цього слід забезпечити надходження капітальних інвестицій як у модернізацію діючих і будівництво нових об'єктів готельно-ресторанного комплексу, так і в розвиток інфраструктури туристичних дестинацій, підвищення рівня стандартизації якості функціонування туристичних підприємств та закладів, що приймають туристів, зростання прозорості галузі, особливо в секторі дрібних приватних садиб і т. п., розвиток ринкової екосистеми та інституційної інфраструктури туризму.

У Стратегії до пріоритетних віднесено ще один вид економічної діяльності — сферу послуг. Потрібно погодитися, що це важливий сегмент національного господарства, який потребує свого належного регулювання, в підсумку високої ефективності якого забезпечуються позитивні ефекти для громад у вигляді створення нових робочих місць і зайнятості населення, особливо на локальному рівні, збільшення інвестицій, зростання внутрішнього ринку, детінізації дрібного бізнесу та збільшення надходжень до місцевих бюджетів. Але в протилежному випадку — це тінізація, викривлення економічних відносин, низька якість послуг та погіршення якості життя, міграція населення і т. п.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Попри відсутність інституціалізованого переліку пріоритетних видів економічної діяльності (галузей) національної економіки в Україні результати аналізу вітчизняних стратегій і державних програм забезпечення економічної безпеки, розвитку та економічного відновлення країни в умовах війни дозволили визначити перелік провідних із них, розвиток яких тісно корелює зі стратегічними орієнтирами подальшого зростання національного господарства. Позаяк, їх склад не повний і не систематизований, відсутні зв'язки розвитку галузей з реалізацією базисних завдань поступу економіки, бачення послідовності та етапності структурних змін й інституційних реформ, що їх забезпечать.

Література:

1. Кабінет Міністрів України. Постанова. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року. № 179 від 03.03.2021 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179>.
2. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Васильців В. Г. Характеристики функціональних складових економічної безпеки сектору інформаційно-комунікаційних технологій України. Економічний дискурс. 2017. Вип. 1. С. 161—172.
3. Березівський Я. П. Ідентифікація умов та чинників формування технологічної конкурентоспроможності національної економіки. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2021. Вип. 63. С. 31—35.
4. Штець Т. Ф. Визначення структурно-функціональних компонент сектора цифрової економіки України. Сталий розвиток економіки. 2019. № 2 (43). С. 26—31.
5. Kutsyk P., Lupak R., Kutsyk V., Protsykevych A. State Policy of the Investment Processes Development on the Market of IT Services: Analytical and Strategic Aspects of Implementation in Ukraine. Economic Annals-XXI. 2020. № 182 (3—4). P. 64—76.
6. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Штець Т. Ф. Обґрунтування стратегічних напрямів, цілей та заходів державної політики реалізації потенціалу ІТ-сектору економіки України. Підприємництво і торгівля. 2018. Вип. 23. С. 56—63.
7. Сільське господарство України за 2020 рік: статистичний збірник. Київ: Державна служба статистики України, 2021. 232 с.
8. У 2021 році частка продукції аграрного сектору становила 41% від загального експорту України. URL: <http://agroconf.org/content/u-2021-roci-chastka-produkciyi-agrarnogo-sektoru-stanovila-41-vid-zagalnogo-eksportu>.
9. Куницька-Іляш М. В. Європейський досвід державного регулювання та підтримки розвитку аграрного сектору економіки та можливості його застосування в Україні. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького. Серія "Економічні науки". 2011. Т. 13. № 4 (50). Ч. 5. С. 135—144.
10. Березівський Я. П. Теоретично-методичні положення інституційного забезпечення технологічної конкурентоспроможності економіки: сутність, функції, завдання. Проблеми економіки. 2021. № 3. С. 34—41.

11. Куницька-Іляш М. В. Наукові погляди стосовно структури елементів системи управління фінансовою безпекою галузей економіки. Проблеми економіки. 2021. № 3. С. 147—152.

References:

1. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "On the approval of the National Economic Strategy for the period until 2030", available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (1 September, 2022).
 2. Vasylytsiv, T. G., Lupak, R. L., and Vasylytsiv, V. G. (2017), "Characteristics of functional components of economic security of the information and communication technologies sector of Ukraine", *Ekonomichnyy diskurs*, vol. 1, pp. 161—172.
 3. Berezivskyi, J. P. (2021), "Identification of conditions and factors of formation of technological competitiveness of the national economy", *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 63, pp. 31—35.
 4. Shtets, T. F. (2019), "Determination of structural and functional components of the digital economy sector of Ukraine", *Stalyy rozvytok ekonomiky*, vol. 2 (43), pp. 26—31.
 5. Kutsyk, P., Lupak, R., Kutsyk, V., and Protsykevych, A. (2020), "State Policy of the Investment Processes Development on the Market of IT Services: Analytical and Strategic Aspects of Implementation in Ukraine", *Economic Annals-XXI*, vol. 182 (3—4), pp. 64—76.
 6. Vasylytsiv, T. G., Lupak, R. L., and Shtets, T. F. (2018), "Justification of strategic directions, goals and measures of the state policy of realizing the potential of the IT sector of the Ukrainian economy", *Pidpryyemnytstvo i torhivlya*, vol. 23, pp. 56—63.
 7. State Statistics Service of Ukraine (2021), "Silske hospodarstvo Ukrayiny za 2020. Statystychnyj zbirnyk" [Agriculture of Ukraine for 2020. Statistical yearbook]. Derzhkomstat, Kyiv, Ukraine.
 8. Ukrainian Agrarian Confederatio (2022), "In 2021, the share of products of the agricultural sector was 41% of the total export of Ukraine", available at: <http://agroconf.org/content/u-2021-roci-chastka-produkciyi-agrarnogo-sektoru-stanovila-41-vid-zagalnogo-eksportu> (10 September, 2022).
 9. Kuniyska-Iliash, M. V. (2011), "European experience of state regulation and support for the development of the agrarian sector of the economy and the possibility of its application in Ukraine", *Naukovyy visnyk Lvivs'koho natsionalnoho universytetu veterynarnoyi medytsyny ta biotekhnolohiy imeni S. Z. Gzhytskoho. Seriya "Ekonomichni nauky"*, vol. 13, no. 4 (50), part 5, pp. 135—144.
 10. Berezivskyi, J. P. (2021), "Theoretical and methodological provisions of institutional support of technological competitiveness of the economy: essence, functions, tasks", *Problemy ekonomiky*, vol. 3, pp. 34—41.
 11. Kuniyska-Iliash, M. V. (2021), "Scientific views on the structure of the elements of the financial security management system of economic sectors", *Problemy ekonomiky*, vol. 3, pp. 147—152.
- Стаття надійшла до редакції 20.09.2022 р.*